

İMECE GELENEĞİNDEN MODERN BİR FİNANSMAN YÖNTEMİNE GEÇİŞ: KİTLESEL FONLAMA ve VERGİLENDİRME

TRANSITION FROM COLLECTIVE WORK TRADITION TO A
MODERN FINANCING METHOD: MASS FUNDING AND TAXATION

İhsan DURLANIK*

Naci YILDIRIM**

ÖZ

Gün geçtikçe gelişen teknoloji beraberinde girişimciler için yeni finansman yöntemlerini de beraberinde getirmektedir. Finansal krizler ve akabinde yaşanan likidite krizleri, yüksek faiz oranları gibi dış etkenler girişimciler için yüksek maliyetlere neden olmakta ve kaynak yaratmak için alternatif yollar bulmaya zorlamaktadır. Bu alternatif yöntemler arasında değerlendirilen Kitlesel Fonlama, kültürümüzün bir parçası olan İmeceye benzerlik göstermektedir. Günümüzde özellikle Kuzey Amerika ve Avrupa'da kullanılan bu sistem ile firmalar yeni bir finansman kaynağı elde etmektedir. Ayrıca, kitle fonlaması sistemi ile birikim sahipleri de birikimlerini değerlendirebilecek yeni bir fırsata sahip olmaktadır. Bu çalışmada Kitlesel fonlamanın dünyadaki ve Türkiye'deki örnekleri incelenmiş, sağlayacağı olası faydaların belirlenmesi ve vergilendirme hakkın-

ABSTRACT

Developing technology brings with it new financing methods for entrepreneurs. External factors such as financial crises and subsequent liquidity crises, high interest rates, are causing high costs for entrepreneurs and forcing them to find alternative ways to create resources. Among these alternative methods, the Mass Funding is similar to traditional collective work, which is a part of our culture. With this system, which is used especially in North America and Europe today, companies obtain a new source of financing. In this study, examples of mass funding in the world and Turkey were examined and suggestions were made about possible benefits it would provide and taxation. A Turkish proverb says 'No stone wall alone'.

Keywords: Mass Funding, Entrepreneur, Investor, Mass Funding Platform, Taxation

Gel Classification Codes: H20, K34.

* Gelir İdaresi Başkanlığı, Vergi İletişim Merkezi Müdürlüğü, Gelir Uzmanı, idurlanik@yahoo.com , ORC-ID: 0000-0003-2956-3934.

** Gelir İdaresi Başkanlığı, Vergi İletişim Merkezi Müdürlüğü, Gelir Uzmanı, naciylidirim@gmail.com, ORC-ID: 0000-0002-1381-3305. Durlanik, İ., Yıldırım, N. (Ağustos 2019). İmece Geleneğinden Modern Bir Finansman Yöntemine Geçiş: Kitlesel Fonlama ve Vergilendirme , *Vergi Raporu*, 239, (137-151).

M.G.T.: 28.03.2019 / M.K.T.: 18.07.2019

da önerilerde bulunulmuştur. Bir Türk atasözü der ki, ‘Yalnız taş, duvar olmaz’.

Anahtar Kelimeler: Kitlesele fonlama, Girişimci, Yatırımcı, Kitlesele fonlama platformu, Vergilendirme

Jel Sınıflandırması Kodları: H20, K34.

GİRİŞ

Gelir veya kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunan firmaların yeni bir ürün veya hizmetin meydana getirilmesi için projelerinin daha önce karşılaşılmamış, ihtiyaç duyulur yeni ürün/hizmet ve hızla büyüyebilme kapasitesi olan bir pazara sahip olması halinde çekirdek finansmana ya da pazara sürdüğü malı veya hizmeti mevcutsa, ürünün piyasadaki üstünlüğünü sağlayacak bir marka imajı ve önemli bir pazar payı için erken aşama finansmanına ihtiyacı olabilmektedir.

2008 yılında yaşanan finansal kriz sonrasında çekirdek ve erken aşama finansmana ihtiyaç duyan işletmeler banka kredileri, leasing gibi geleneksel finansman araçlarına erişimde büyük oranda sıkıntı yaşamaya başlamıştır. Bu durum ise, ekonomik kalkınmayı destekleyici potansiyele sahip yenilikçi ve teknoloji odaklı girişimlerin hayata geçmesine ve sürdürülebilirliklerine engel olmuştur. Kitlesele fonlama, alternatif bir finansman aracı olarak girişimlerin internet siteleri sayesinde tecrübeli ve tecrübesiz yatırımcıların bir araya gelmesi ve yatırım ortamından uzak duran yatırımcı kitlesinin tasarruflarını yatırıma yönlendirmesi, dolayısıyla sermayenin tabana yönlendirilmesini sağlamaktadır.

Kitlesele Fonlama Yöntemi ile finansman sağlanması ülkemiz ekonomisine ve kamu maliyesine yük getirmeksizin olumlu katkı sağlayabilecek ve başta teknoloji odaklı yatırımlar olmak üzere tüm sektörler için erken aşama finans-

mana ihtiyacı olan girişimci sayısını ve bunların finansmana erişimini arttıracaktır.

Bu özellikleri ile ülkemizde 28.11.2017’de yapılan yasal düzenleme ile 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanun’a eklenmiş ve ‘Kitle Fonlaması: Bir projenin veya girişim şirketinin ihtiyaç duyduğu fonu sağlamak amacıyla Kurul tarafından belirlenen esaslar dâhilinde bu Kanunun yatırımcı tazminine ilişkin hükümlerine tabi olmaksızın kitle fonlama platformları aracılığıyla halktan para toplanmasını ifade eder’ hükümlerine yer verilmiş ve resmi olarak hayata geçmiştir.

Kitle fonlaması sistemi üç temel aktörden oluşmaktadır. Bu aktörler; girişimci (proje sahibi), yatırımcılar (fon sağlayanlar) ve bunlar arasında arabulucu hizmeti veren online kitle fonlaması platformlarıdır. Ayrıca, Kitlesele fonlama yöntemleri çeşitli modeller vasıtasıyla uygulanmaktadır. Bu noktada her model birbirinden farklı vergilendirme süreçlerini doğurmaktadır. Makalemizde vergilendirme süreçlerine ilişkin sektörün daha sağlıklı işleyebilmesi için birtakım önerilerde bulunulmuştur.

1- KİTLESEL FONLAMA TANIMI

Girişimcilerin iyi bir fikri hayata geçirmesi ya da başı alması için internet üzerinden çok sayıda kişiye fonlama talebi yapması kitle fonlaması olarak ifade edilmektedir. Bir başka deyişle, kitle fonlaması fikri, parayı çok küçük bir karmaşık yatırımcı grubundan toplamak yerine, her bir bireyin çok küçük bir miktar sağlayacağı büyük bir izleyici kitlesinden (“kalabalık”) elde etmektir.¹

¹ Paul BELLEFLAMME ve Thomas LAMBERT. Crowdfunding: Tapping the right crowd. Journal of Business Venturing. 2014 . s. 2.

Türkçe’de “kitlesele fonlama” olarak kabul gören crowdfunding terimi, elinde projesi olan ancak sermaye yetersizliğı, kurumsal bir kimliğe sahip olamama, kaynak erişimi üzerindeki kısıtlar, var olan finansman çeşitliliğinden beklenen ölçüde yararlanamama gibi nedenlerden ötürü gerekli finansman desteğı bulamayan girişimcilerin, projelerini hayata geçirebilmek için gerekli olan finansmana sanal ortam üzerinden ulaşmak için başvurdukları bir sistemdir. Ayrıca kitlesele fonlama, yaş, iş tecrübesi, mal varlığı, sabit bir gelir sahipliğı gibi olası kısıtlardan dolayı finans kurumlarından kredi alamayanlar ile kredi alabilmesine rağmen kredi geri ödemesini karşılayacak kadar yeterli finansal imkânâ sahip olmayan girişimciler için de projelerini gerçekleştirmek için başvuruulan bir finansman çözümüdür.²

2- KİTLESEL FONLAMA SİSTEMİNİN İŞLEYİŞİ

Dünya genelinde kitlesele fonlama pazarı 2012 yılında 3 milyar \$, 2013’te 6 milyar \$, 2014 yılında 16 milyar \$’a ve 2015 yılında 34 milyar \$’a ulaşmıştır. 2016 ve 2017 yılına ilişkin net bir veri olmamasına karşın büyüme hızına bakıldığında tutarın 2017 yılsonu itibariyle 100 milyar \$’ın üzerine çıkacağı düşünülmektedir. Henüz organize edilmiş bir sistem olarak 10 yıllık bir geçmiş olan kitle fonlamasının büyüme hızı dikkate şayandır. İlgili rakamlar itibariyle daha da büyüyeceğini tahmin etmek zor değildir.³

Kitle fonlaması sistemi üç temel aktörden oluşmaktadır. Bu aktörler; girişimci (proje sahibi), yatırımcılar (fon sağlayanlar) ve bunlar ara-

sında arabulucu hizmeti veren online kitle fonlaması platformlarıdır.

Yatırımcılar (Fon sağlayanlar); ilgi duydukları projelere küçük miktarlarda fon sağlayan geniş halk kitlelerini ifade etmektedir. Esas olarak kitlesele fonlamada projelere/girişimlere fon sağlayanlar yatırımcı geçmiş olmıyan halkın içinden sıradan insanlardır. Ümit vaad ettiğini düşündükleri projelere/girişimlere küçük miktarlarda para yatırırlar. Finansal olmıyan kitlesele fonlama modellerinde hayırseverlik, özgecilik, kendi hayatlarını ve toplumu sosyal anlamda iyileştirme fırsatı, aynı görüşteki kişileri veya belirli bir amaçlı destekleme isteğı, işletmenin başarısına katkı yapmaktan kaynaklanan kişisel kazanım duygusu, sosyal itibar, sosyal ağlarındaki kişilerle ilişkileri güçlendirme isteğı, ödül elde etme ve yeni ürünlere ücretsiz veya ucuz fiyatla erken erişim imkanı temel motivasyonlar olarak belirlenmiştir. Finansal kitlesele fonlama modelleri kullanıldığında ise yatırımcıların hisse sahibi olma, kar payı sağlama, faiz elde etme şeklinde ekonomik faydalarla güdülendikleri görülmüştür⁴

Girişimci (Proje sahibi); sahip olduğı yenilikçi iş fikrini gerçekleştirebilmek için internet platformları üzerinden kitlelere açık çağrıda bulunan kişidir. Başta müzik albümü ve film çekimi olmak üzere sanat projeleri, sosyal sorumluluk projeleri ve hatta bilimsel araştırma projeleri için bile kitle fonlama kullanılmıştır. Girişimciler kitlesele fonlama ile sermaye oluşturma, işletme veya proje için kamu farkındalığı yaratma ve ürün/hizmetin piyasaya sürüldüğünde kabul görüp görmeceğini test etme imkanı sağlamaktadır.

² Serhat Tahsin İŞLER. ‘Modern Finansmanda Yeni Bir Dönem: Kitle Fonlama-Crowdfunding’. TSPB Gösterge Dergisi. Güz Sayısı. 2014. s.52.

³ ÇONKAR, M , CANBAZ, “Kitle Fonlaması Finansman Yöntemi: Türkiye’de Sistemin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler”. Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi 5. 2018. s.120

⁴ Nuray ATSAN ve Eda ORUÇ ERDOĞAN. Girişimciler İçin Alternatif Bir Finansman Yöntemi: Kitlesele Fonlama (Crowdfunding). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı 1, Nisan 2015, s.304

Kitle Fonlama Platformları: Kitle fonlamasına aracılık eden ve elektronik ortamda hizmet veren kuruluşlardır.⁵ Proje sahiplerinin başvurularından itibaren tüm kampanya sürecine ev sahipliği yapmaktadır. Girişimci ile yatırımcı arasında ödeme hizmeti sağlayarak ilgili fonun toplanmasında aracılık etmektedir.

Farklı model çeşitlerine sahip olmasına rağmen kitlesel fonlama sistemi, her bir proje bazında temelde tek bir amacı olan ve bu amaca yönelik önceden belirlenmiş miktardaki fonun yine önceden belirlenmiş bir zaman dilimi içinde toplanmasının hedeflendiği bir yapıya sahiptir.⁶

Tipik bir kitle fonlaması sisteminin ve platformunun işleyişi şu şekilde özetlenebilir:⁷

- Sürecin ilk adımında girişimciler projelerini hazırlayacakları bir metin, çizim veya video ile girişimlerini tanıtan bir sunumu seçecekleri bir kitle fonlaması platformuna sunmak suretiyle online platformlara başvuru yapmaktadır.
- İkinci adımda, proje platform tarafından kabul edildikten sonra, projenin hayata geçirilebilmesi için gerekli fon tutarının ilan edilmesi ve hedeflenen tutarın toplanması için bir süre belirlenmesi gerekmektedir. Yine bu aşamada projeyi destekleyecek kişilere yapacakları katkı tutarının karşılığında ellerine ne geçeceğinin de belirtilmesi gerekmektedir. Girişimci projesi için belirli bir zaman içerisinde geçerli olan finansman hedefini oluşturur ve girişimcinin potansiyel yatırımcılara ulaştığı online platformda

Projeye ilişkin bilgileri paylaşır. Böylece yatırımcılar yani kamuoyu için yayınlanan girişimlere yatırım imkânı yaratılmış olmaktadır.

- Kampanya süresince proje sahipleri online platformda yatırımcıları bilgilendirmek için sürecin ilerleyişiyle ilgili bilgileri güncellemektedir.
- Son olarak fon oluşumu aşaması gelmektedir. Yatırımcılar önerilen projeleri inceler ve en beğendiklerini seçerek diledikleri miktarda fon yatırmaktadırlar. Ödemelere kitlesel fonlama platformu aracılık etmektedir. Platformların alt yapıları doğrultusunda, ödemeler kredi kartı, paypal, sanal kart, EFT veya havale gibi ödeme kanalları ile yapılabilmektedir. Öngörülen sürede hedeflenen fon miktarına ulaşırsa, platform %5 ila %10 arasında değişen oranlarda komisyon bedelini keserek toplanan fonu proje sahibine ödemektedir. Bazı platformlar önceden belirlenen fon tutarının öngörülen sürede temin edilememesi halinde o zamana kadar toplanan fonları herhangi bir kesinti yapılmadan katılımcılara iade edebilmektedir. Bazı platformlar ise belirlenen süre sonunda hedeflenen fon miktarına ulaşamamışsa da komisyon keserek geri kalan miktarı proje sahibine devredebilmektedir.

3- KİTLESEL FONLAMA MODELLERİ

Kâr olanakları, avantajları ve yatırım riskleri dikkate alındığında dünyada kabul gören ve toplam dört farklı fonlama modeli mevcuttur. Ödül ve bağış bazlı sistemler finansal olmayan fonlama olarak tanımlanırken, borçlanma ve ortaklık bazlı sistemler finansal fonlama modelini

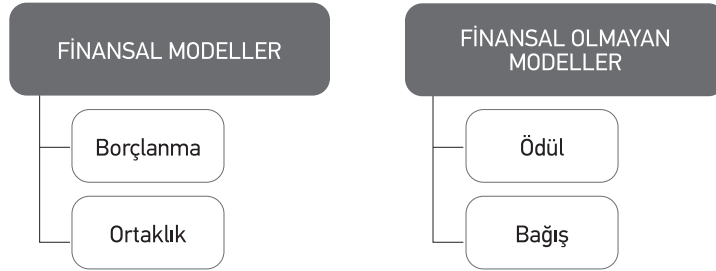
⁵ Sermaye Piyasası Kanunu Madde 35/A

⁶ Serhat Tahsin İŞLER. 'Modern Finansmanda Yeni Bir Dönem: Kitle Fonlama-Crowdfunding'. TSPB Gösterge Dergisi, Güz Sayısı, 2014, s.54.

⁷ Oğuzhan TÜRE. 'Kitlesel Fonlama (Crowdfundig) Sistemi Nasıl Çalışıyor?'. (<https://www.startupnedir.com/crowdfunding-kitle-fonlamasi-sistemi-nasil-calisiyor/>) Erişim tarihi: 10 Mart 2019.

oluşturmaktadır.⁸ Türkiye’de 2013’ten bu yana sadece bağış ve ödül modeli kitlesel fonlama yapılmaktadır.⁹ Yakın zamanda SPK’nın III-35/A.1

Sayılı Paya Dayalı Kitle Fonlaması taslak tebliğ ile Ortaklık/Pay modeli uygulanmaya başlanması beklenmektedir.

Kaynak: İşler, 2015.

3.1- Finansal Olmayan Kitlesel Fonlama Modelleri

3.1.1- Ödül Temelli Sistemler

Ödül temelli kitlesel fonlama modelinde, projesi için fon toplayan birey ya da şirket projesinin başarıya ulaşması halinde önceden kararlaştırılmış bir ödülü fon sağlayıcılara vermeyi taahhüt etmektedir.¹⁰ Kitlesel fonlama içinde en yaygın kullanılan ve proje adedi olarak en büyük pazar payına sahip olan ödül modellerinde, projeye destek verenler herhangi bir ticari getiri amacı taşımazlar ve yaptıkları destek karşılığında manevi değeri olabilecek bir ödül ile onurlandırılırlar.

Ödüller, ‘teşekkür ederim’ telefonundan, bir T-shirt veya kitap armağanına veya bir kitabın ön-sözünde katkı verenlerin isimlerinin geçmesine değin geniş bir yelpazede olabilmektedir. Ön alım temelli modellerde ise kitlesel fonlamaya katılan katılımcılara, girişimcinin piyasaya süreceği ürünü ücretsiz veya daha ucuz bir fiyatla önceden

satın alma hakkı verilmektedir. Örneğin ABD’de Pepple adlı saat firması e-ink ekran teknolojisi ile üretilecek olan akıllı saat projesinin Ar&Ge çalışmaları için ihtiyaç duyduğu 100.000\$’ı, ödül karşılığında kitlesel fonlama sistemini kullanarak finanse etmek istemiştir. Firma yapılan her 100\$’lık yatırım karşılığı, projenin tamamlanması halinde fon sağlayıcıya ücretsiz bir saat verme taahhüdünü “ödül” olarak belirlemiştir.¹¹

Ürün fonlama hedefiyle yapılan ödül temelli kitlesel fonlama en çok sanat, müzik ve tasarım, teknoloji, sinema ve eğlence sektörlerini hedef olan projeler veya ürünler için kullanılmaktadır.¹² Dünya çapında ödül bazlı sistemin en yaygın ve en iyi şekilde çalıştığı platformlardan biri, ABD kuruluşu olan Kickstarter olarak bilinmektedir. Bu sistemde en önde gelen kuruluşlardan bir diğeri de 2008 yılında ABD’de kurulan Indigogo platformudur.¹³ Dünyanın en başarılı ve çarpıcı kitle fonlaması olarak gösterilen ‘Akıllı Saat Pebble’ pro-

⁸ Serhat Tahsin İŞLER. ‘Modern Finansmanda Yeni Bir Dönem: Kitle Fonlama-Crowdfunding’. TSPB Gösterge Dergisi, Güz Sayısı, 2014, s.56.

⁹ Emre SAKIZLI. ‘Alternatif Bir Finansman Yöntemi: Kitlesel Fonlama’. İktisadi Kalkınma Vakfı Değerlendirme Notu, Mart 2018, s.10

¹⁰ Kitle Fonlama Modelleri. (<https://www.fonbulucu.com/sayfa/Kitle-Fonlamasi-Modelleri/3>). Erişim tarihi:10 Mart 2019.

¹¹ Nuray ATSAN ve Eda ORUÇ ERDOĞAN. Girişimciler İçin Alternatif Bir Finansman Yöntemi: Kitlesel Fonlama (Crowdfunding), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı 1, Nisan 2015, s.302

¹² Emre SAKIZLI. ‘Alternatif Bir Finansman Yöntemi: Kitlesel Fonlama’. İktisadi Kalkınma Vakfı Değerlendirme Notu, Mart 2018, s.12

¹³ Serhat Tahsin İŞLER. ‘Modern Finansmanda Yeni Bir Dönem: Kitle Fonlama-Crowdfunding’. TSPB Gösterge Dergisi, Güz Sayısı, 2014, s.56.

jesi, yatırımcılar ile yapılan görüşmeler sonunda bir kişiden bile aradığı 100 bin dolarlık başlangıç sermayesini bulamamış ama Kickstarter sayesinde ödül temelli kitle fonlama modeliyle 10 milyon doların üzerinde fon toplamıştır.

Türkiye’de Arıkovani, Fongogo, Fonbulucu, Crowdfon gibi platformlar ödül temelli kitlesel fonlama platformları olarak faaliyetlerini sürdürmektedirler.

3.1.2- Bağış Temelli Sistemler

Bağış temelli kitlesel fonlama modelinde; bağışçılar, parasal olarak destekledikleri projenin hayata geçmesi karşılığında herhangi bir ticari kazanç veya maddi değeri olan herhangi bir ödül beklentisi içinde değildirler. Aksine, bu tür sistemde katkı yapan bağışçılar, desteklerini gönüllük esası ile kendi ilgi alanlarına yönelik karşılıksız olarak yapar ve yaptıkları katkı ile projenin bir parçası olmaktan mutluluk duyarlar.¹⁴

Bu fonlama tipi kullanılarak yapılan en ilgi çekici kampanya, toplam 1,6 milyar avro hedefiyle açık çağrıya çıkan ‘Yunanistan’ı Kurtar’ kampanyası olmuştur. Süresi olmayan kampanyanın ilk gününde toplanan yarım milyon fon bugün 2 milyar avroyu aşmıştır. Bu uygulama devletlerin dahi finansman bulma stratejilerinin sadece geleneksel yollar ile sınırlı olmadığına ve olmayacağına kanıttır.¹⁵

Türkiye’de Fongogo, İdeanest, Fonbulucu gibi platformlar bağış temelli kitlesel fonlama platformları olarak faaliyetlerini sürdürmektedirler. Ülkemiz mevzuatı yalnızca kamu yararına uygun olarak, amaçlarını gerçekleştirmek, muhtaç kişilere yardım sağlamak ve kamu hizmetlerinden

bir veya birkaçını gerçekleştirmek veya destek olmak üzere gerçek kişiler, dernekler, vakıflar, spor kulüpleri, gazete ve dergilerin yardım toplamasına izin vermekte ve bu durumda bunun dışında kalan tüzelkişi ortaklıkları (internet platformları) ve girişimcilerin yardım veya bağış toplaması da yasal düzenlemelere tabiidir.¹⁶

3.2- Finansal Kitlesel Fonlama Modelleri

3.2.1- Borç Temelli Sistemler

Yatırım temelli fonlama veya diğer adıyla borç temelli kitlesel fonlama, mikro-kredi sisteminin işlevini yerine getirerek, fon talebinde bulunan proje veya şirket sahiplerine kitlesel fonlama platformları aracılığıyla, ihtiyaçları olan fon miktarına göre bir vade tarihi ve faiz ödemesi belirleyerek, fon sağlayıcılardan borç veya kredi şeklinde kaynak bulmasını sağlar. Geleneksel banka kredisıyla borçlanma yöntemine çok benzeyen, borç temelli kitlesel fonlama sistemindeki fark, borcun bankalar yerine birden çok yatırımcıdan temin edilmesidir.¹⁷

Finansal piyasa derinliği açısından dünyanın en önemli iki ülkesi olan ABD ve İngiltere, bu sistemin hakim oyuncularını konumundadır. ABD’de en büyük iki platform, Lendingclub ve Prosper olarak ön plana çıkarken, İngiltere’de ise piyasa 5 belirleyici platformla daha rekabetçi bir görünüme sahiptir.¹⁸ Ülkemizde henüz uygulama alanı bulmamaktadır.

3.2.2- Pay/Ortaklık Temelli Sistemler

Fon sağlayanlar projelerin hisselerini satın alabileceği gibi kar ya da gelir paylaşım modeline göre anlaşmalar yapma imkânına sahiptir. Projeye parasal katkı yapan yatırımcılar, projeyi üstlenen

¹⁴ İdeanest Nedir?, (<https://ideanest.org/hakkimizda#nedir>). Erişim tarihi: 11 Mart 2019.

¹⁵ Emre SAKIZLI, ‘Alternatif Bir Finansman Yöntemi: Kitlesel Fonlama’, İktisadi Kalkınma Vakfı Değerlendirme Notu, Mart 2018, s.12

¹⁶ Şafak HERDEM. ‘Turkey: Girişimcilikte Finansmanın Yeni Yüzü: Kitlesel Fonlama(Crowdfunding)’. Herdem Avukatlık Bürosu . Ekim 2014

¹⁷ Emre SAKIZLI. ‘Alternatif Bir Finansman Yöntemi: Kitlesel Fonlama’. İktisadi Kalkınma Vakfı Değerlendirme Notu. Mart 2018. s.15

¹⁸ Serhat Tahsin İŞLER. ‘Modern Finansmanda Yeni Bir Dönem: Kitle Fonlama-Crowdfunding’. TSPB Gösterge Dergisi. Güz Sayısı. 2014. s.58

firmanın ortağı olmakta ve önceden belirlenen sözleşme şartları dâhilinde her yıl ya da firma kâr-lılığına bağlı olarak, belli bir temettü getirisi sağ-lamaktadır. Girişim sermayesi yapısı ile benzerlik gösteren hisse karşılığı kitle fonlamada, internet platformları ilgili projenin arzı öncesinde genel-likle fona ihtiyaç duyan işletmelerden kapsamlı bir inceleme raporu (due diligence) istemekte ve bu raporu yayınlamaktadırlar. Bu alanda en dik-kat çeken platformlar İngiltere'deki SeedUps ve Crowdcube ile ABD'deki Startupvalley ile Crowdfunder'dır. Bu türdeki bir finansman modelinde projeye ortak olan yatırımcı, projenin hayata geç-memesi halinde katılımda bulunduğu tüm yatırı-mını kaybetme riski ile karşı karşıyadır.¹⁹

Ülkemizde, Sermaye Piyasası nezdinde yürü-tülen ikincil düzenleme çalışmaları kapsamında, ortaklığa dayalı kitle fonlaması modelinin ülke-miz sermaye piyasası mevzuatına entegrasyonu-na sağlıklı bir işleyiş kazandırılması amacıyla "III-35/A.1 Sayılı Paya Dayalı Kitle Fonlaması Tebliğ Taslağı" hazırlanmıştır. Ayrıca ilgili taslak kapsa-mında SPK tarafından 04.02.2019 tarihine kadar görüş ve önerilerin iletebileceği duyurulmuştur.

Bu yapıların içinde hisse temelli kitlesel fon-lama en karmaşık ve yasal altyapısı en güçlü olması gereken yatırım türüdür. Bu nedenle, bu-güne kadar kitlesel fonlama modelleri içinde en yavaş gelişen mekanizma hisse temelli kitlesel fonlama olmuştur.²⁰

Kitlesel Fonlama Türlerinin Karşılaştırmalı Özeti

Türü	Katkı Şekli	Karşılık Şekli	Yatırımcının Motivasyonu
Bağış temelli	Bağış	Görünmeyen faydalar	İçsel ve sosyal motivasyon
Ödül temelli	Bağış/Ön alım	Ödüller ve görünmeyen faydalar.	İçsel ve sosyal motivasyonun birleşimi ve ödül isteği
Borç temelli	Borç	Borcun faiziyle geri ödenmesi. Sosyal motivasyonla borç verildiyse faiz istenmeyebilir.	İçsel, sosyal ve finansal motivasyonun birleşimi
Hisse Temelli	Yatırım	İşletme başarılı olursa, yatırım getirisi elde edilmesi. Bazen ödül önerildiği de olur. Görünmeyen faydalar.	İçsel, sosyal ve finansal motivasyonun birleşimi

Kaynak: Collins ve Pierrakis, 2012.

4- TÜRKİYE'DE KİTLESEL FONLAMA

Dünya ile kıyaslandığında henüz emekleme aşamasında olan kitle fonlama sistemi ülkemiz-de sadece finansal olmayan kitlesel fonlama mo-delî çerçevesinde ödül ve bağış temelli sistem-lerden oluşmaktadır. Finansal kitlesel fonlama modeli eksenli ortak temelli kitlesel fonlama

sisteminin ise yakın zamanda uygulanmaya baş-lanacağı öngörülmektedir.

4.1- Yasal Düzenlemeler

Sermaye Piyasası Kurulu'nun 2017 tarihli fa-aliyet raporu incelendiğinde, 'Kitlesel Fonlama-sına İlişkin Çalışmalar' başlığı altında, 'Tek başına

¹⁹ Fatma İZMİRLİ ATA. YENİ NESİL FİNANSMAN YÖNTEMİ OLARAK KİTLE FONLAMA: TÜRKİYE POTANSİYELİ. MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt 16. Sayı:2. Haziran 2018. s.282-283

²⁰ Nuray ATSAN ve Eda ORUÇ ERDOĞAN. Girişimciler İçin Alternatif Bir Finansman Yöntemi: Kitlesel Fonlama (Crowdfunding). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi. Sayı 1. Nisan 2015. s.304

kayda değer bir etki yaratamayacak çok sayıda kişinin ufak meblağlar ile bir girişimi fonlamasına dayalı yeni nesil bir finansman aracı olan kitle fonlaması birçok ülkede hızla büyümekte olup, konunun ülkemizde de yasal düzenlemeye kavuşturulması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, girişimcinin kitleye, kitlenin girişimciye erişimini kolaylaştıracak düzenli ve güvenilir bir yatırım ortamının sağlanması hedeflenmektedir.’ açıklamalarına yer verilmiştir.

Konuya ilişkin olarak, 08.11.2017 tarihli ve 7061 sayılı “Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” 05.12.2017 tarih ve 30261 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Kanun ile Sermaye Piyasası Kanunu’nun 3, 4 ve 16. maddelerinde yapılan değişiklik ve Sermaye Piyasası Kanunu’na eklenen 35/A maddesi ile kitle fonlamasına ilişkin düzenleme yapma ve kitle fonlaması platformlarının yetkilendirilmesi görevi Sermaye Piyasası Kuruluna verilmiş; bu platformların kuruluşlarına, ortaklarına, pay devirlerine, çalışanlarına, her bir fon sağlayıcısı tarafından yatırılacak veya proje sahipleri ile girişim şirketleri tarafından toplanabilecek paranın azami limitine ve faaliyetleri sırasında uymaları gereken diğer ilke ve esaslar ile toplanan fonların ilan edilen amacına uygun olarak kullanıldığının kontrolü ve denetimine ilişkin esasların Kurul tarafından belirleneceği, kitle fonlaması ve kitle fonlaması platformlarının Sermaye Piyasası Kanunu’nun halka açık ortaklıklar, halka arz, ihraççılar, izahname ve ihraç belgesi düzenleme yükümlülükleri ile yatırım hizmet ve faaliyetleri, yan hizmetler ve borsalar, piyasa işleticileri ve teşkilatlanmış diğer pazar yerleri ile ilgili hükümlerine tabi olmayacağı da hükme bağlanmıştır.²¹ Birincil düzenleme ile ülkemizde ödül ve bağış temelli kitlesel fonlama modellerinin hukuki alt yapısı kurulmuştur.

03.01.2019 tarihinde SPK tarafından ikincil düzenleme çalışmaları kapsamında bir adım daha atarak ortaklığa dayalı kitle fonlaması modelinin ülkemiz sermaye piyasası mevzuatına entegrasyonuna sağlıklı bir işleyiş kazandırılması amacıyla “III-35/A.1 Sayılı Paya Dayalı Kitle Fonlaması Tebliğ Taslağı” hazırlanmıştır. Paya dayalı kitle fonlaması tebliğ taslağı ile kitle fonlama platformlarına, kitle fonlama platformlarının faaliyetlerine kitle fonlama platformu üyeliğine ve kampanya sürecine, fon kullanım yerlerine ve girişim şirketlerine ilişkin esaslar düzenlenmektedir. Bu konuda halen tebliğ taslak aşamasındadır. Bununla birlikte ülkemizde birçok kitlesel fonlama sitesi **ortak temelli kitlesel fonlama** modeli ile ilgili yapısal alt yapısını hazırlamış ve taslak sürecinin sonlanmasını beklemektedir.

4.2- Önde Gelen Kitlesel Fonlama Platformları

Arkovani: Girişimcilerin geliştirdikleri teknoloji ve inovasyon odaklı projelerin hayata geçmesi için ihtiyaç duydukları kaynağı toplumdan edinmesini sağlayan bir kitlesel fonlama platformudur.

Fonbulucu: İş fikri, proje ve buluş sahiplerine erken dönem finansal destek sağlayan kitle fonlaması platformu, ayrıca her ay ‘Fikirler Yarışıyor’ adında hem para hem de bir çok ödülün verildiği bir fikir yarışması düzenlenmektedir. Yarışmada dereceye giren fikirler projeye dönüştürülerek platformda fonlamaya sunulmaktadır.

Fongogo: Her türlü projenin hayata geçmesi için ihtiyaç duyulan sermayenin kitlelerin desteğiyle bir araya getirilmesine aracı olan bir pazar yeridir.

İdeanest: 1991 yılından beri Türkiye’de teknolojinin gelişmesi için birçok finansal destek sunan TTGV tarafından yeni fikirleri desteklemek amacı ile kitle fonlama konseptinin bağış bazlı

²¹ SPK 2017 Faaliyet Raporu. s. 66. (<http://www.spk.gov.tr/Sayfa/Dosya/1283>). Erişim tarihi: 11 Mart 2019.

özgün bir uygulaması olarak hayata geçirilen bağış bazlı kitlesel fonlama platformudur.

Crowdfon: Türkiye'nin ilk Kitlesel Fonlama platformudur. Daha önce Projemefon ismiyle faaliyet gösteren platform, 2013 senesinde isim ve yönetim değişikliği sonrası, Mustafa Savaş Ünsal tarafından Crowdfon markası olarak girişimcile-

rin projelerine destek faaliyetlerini sürdürmektedir. Yaratıcı alanlardaki projelere finansman sağlamak için kullanılabilir: Sanat, moda, film ve video, müzik, mobil uygulamalar, internet ve teknoloji. Hayırseverlik faaliyetlerine veya belirli bir davaya finansman sağlanmasına izin verilmektedir.²²

Türkiye'deki Bazı Kitlesel Fonlama Platformlarına Ait Bilgiler

	Tür	Fonlamaya Açılan Proje	Hedefine Ulaşan Proje	Toplanan Toplam Fon	Başarıya Ulaşan Fon
ARIKOVANI	Ödül Bazlı	67	34	4.710.885 ₺	4.314.142 ₺
FONBULUCU	Ödül/Bağış Bazlı	62	8	164.436 ₺	96.416 ₺
FONGOGO	Ödül/Bağış Bazlı	422	130	2.446.599 ₺	2.173.434 ₺
İDEANEST	Bağış Bazlı	10	9	315.469 ₺	315.469 ₺

Kaynak: egirişim.com, ocak 2019.

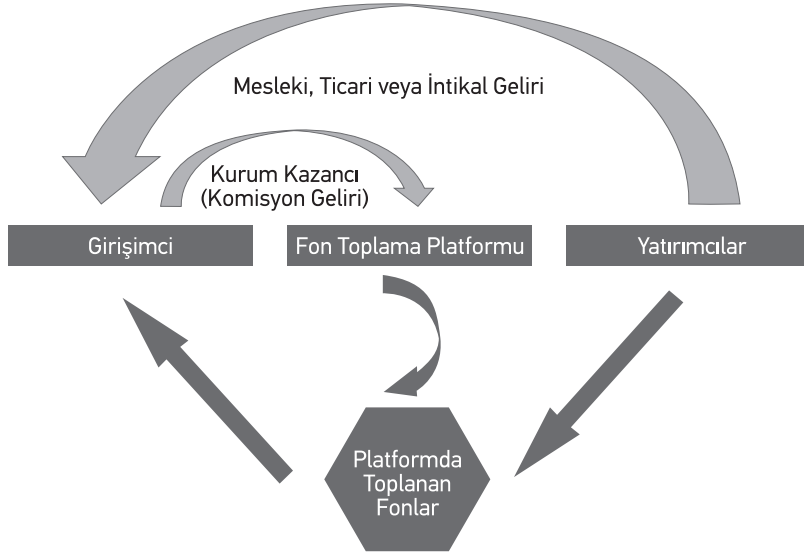
5- TÜRK VERGİ SİSTEMİ AÇISINDAN KİTLESEL FONLAMAYA BAKIŞ

Ülkemizde henüz kitle fonlaması yoluyla toplanan fon gelirlerinin vergilendirilmesiyle ilgili konuya özel bir yasal düzenleme mevcut değildir. Ancak vergi mevzuatımıza göre, ticari kazancın tespitinde iki temel ilke geçerlidir bunlar dönemsellik ve tahakkuk esası ilkeleridir. Tahakkuk esası ilkesi, gelir veya giderin tahsil edildikleri ve ödendikleri döneme bakılmaksızın miktar ve mahiyet itibarıyla kesinleşmiş olmasını ifade eder. Bu esas dikkate alındığında bir gelir unsu-

runun, özel bir düzenleme bulunmadığı sürece, mahiyet ve tutar itibarıyla kesinleştiği dönem kazancının tespitinde dikkate alınması gerekmektedir. Dönemsellik ilkesi ise, her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanmasıdır. Bu ilke uyarınca gelir ve giderlerin ilgili oldukları dönemde kaydedilmesi gerekir.

Bu noktada kitlesel fonlama sisteminde aktörlerin birbirleri ile ilişkilerini vergilendirme aşamasında ayrı ayrı incelemek gerekir. Bu aktörler sırasıyla girişimci, fon toplama platformu ve yatırımcılardan oluşur.

²² (https://www.crowdfon.com/ilke_ve_esaslar). Erişim tarihi: 10 Şubat 2019.

5.1- Girişimcilerin Vergisel Durumu

Girişimcilerin bir işlemi ticari organizasyon içerisinde yapması, devamlılık, kasıt ve niyetiyle ile yapıldığının karinesidir. Aksi halde, işlemin arızı olarak yapıldığını kabul etmek gerekir. Ayrıca, bilgi teknolojileri ile gelişen piyasalar ve işlem çeşitliliği içerisinde günümüzde istisnaları hızla oluşmaya başlamakla birlikte bir faaliyet sonucu elde edilen kazancın ticari kazanç kapsamında değerlendirilebilmesi için, faaliyetin sermaye yoğun olup olmadığına da bakılması gerekebilir. Örneğin, elektrik ile ilgili fen adamlarının, binaların elektrik iç tesisat işinin plan, proje, resim ve hesaplarını çizerek hazırlamaları ve bu işi malzeme ve işçilik kendilerine ait olarak yapmaları halinde yapmaları halinde ticari nitelikte bir faaliyet söz konusudur.²³

5.1.1- Ticari İşlemler Kapsamında Kitlese Fonlama

Ticari bir organizasyon çerçevesinde girişimciler, hayata geçirmek istediği projeler için fon temin ettiği kişilere, gelecekte üretecekleri ürünlerden bedelsiz olarak vereceklerini ya da karşılığında maddi değeri olacak bir ürün göndere-

ceklerini taahhüt edebilirler. Bu durumunda mal veya hizmet teslimi daha sonra gerçekleşmekte ve toplanan fonların bir avans ödemesine dönüşmesi nedeniyle yatırımcılarına gönderecekleri ürünlere ilişkin olarak fatura düzenleme ve KDV hesaplama yükümlülükleri de bulunmaktadır.

Fatura düzenlenmesi ödemeye bağlı olmayıp mal teslimine veya hizmet ifasına bağlı olduğundan, faturanın esas olarak malın teslimi veya hizmetin ifasından itibaren en geç yedi gün içinde düzenlenmesi gerekmektedir. Ancak, malın tesliminden veya hizmetin ifasından önce de fatura ve benzeri belgelerin düzenlenmesi mümkün bulunmakta olup, bu durumda, fatura ve benzeri belgelerde gösterilen tutarla sınırlı olmak üzere vergiyi doğuran olay meydana gelecektir. Dolayısıyla, malın teslimi veya hizmetin ifasından önce alınan avanslar, henüz teslim veya hizmet gerçekleşmediğinden işlemlerin karşılığını teşkil eden bir bedel olarak değerlendirilmeyecek ve avans tutarları üzerinden KDV hesaplanmayacaktır. Ayrıca, faturanın hizmetin ifasını müteakip düzenlenmesi gerektiğinden, avans mahiyetindeki tahsilat için fatura düzenlenmesine de gerek bulunmamakta-

²³ Hesap Uzmanları Derneği. Beyanname Düzenleme Kılavuzu. Cilt 1. 2016. İstanbul. s.12

dır. Bu durumda, teslim veya hizmetin ifasından itibaren yedi gün içinde düzenlenecek işleme ait faturada alınan avans tutarı dâhil toplam işlem bedeli üzerinden KDV hesaplanacağı tabiidir. Ancak, avansın alınması sırasında avans tutarları için fatura veya benzeri belgelerin düzenlenmesi halinde, teslim veya hizmet gerçekleşmemiş olsa dahi KDV Kanununun 10/b maddesi hükmü uyarınca alınan avans tutarı üzerinden KDV hesaplanması gerekmektedir.²⁴

Kitlesel fonlama yöntemi ile fon temin edilmesi işleminin sürekli yapılmaması veya ticari bir amaç güdülmemesi durumunda arızı ticari kazanç geliri karşımıza çıkmaktadır. bir ticari organizasyonun belirgin olmadığı durumlarda kazanç doğuran işlemin çokluğu, devamlılık unsurunu belirleyen en nesnel ölçüdür. Bir işlemin devamlılık taşıdığı genel kural olarak; işlemin aynı vergilendirme döneminde yinelenmesi ya da önceki vergilendirme döneminde de yapılmış olmasına göre belirlenebilir. Diğer yaklaşımla, bir takvim yılı içinde birden fazla tekrarlanan veya birden fazla takvim yılında tekrarlanan işlemlerde devamlılık kast ve niyeti bulunduğu karinesine ulaşılır.²⁵ Arızı ticari kazanç kapsamında elde edilen gelirin 33.000 TL' lik kısmı 2019 yılı için istisna olarak belirlenmiştir. ²⁶ Yani, bu sınırın altında kitlesel fonlama yoluyla toplanan bedeller arızı ticari kazanç şartları dâhilinde yıllık gelir vergisi beyannamesine dâhil edilmeyecektir.

5.1.2- Veraset ve İntikal Kapsamında Kitlesel Fonlama

Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu'na göre "Türkiye'de bulunan malların veraset tarihiyle veya herhangi bir suretle olursa olsun ivazsız bir

tarzda bir şahıstan diğer şahsa intikali veraset ve intikal vergisine tabidir." hükmü yer almaktadır. "ivazlı intikal" tabiri Bir kimsenin edindiği istifadeye karşı, yükümlülük altına girdiği hukuki muamelelerdir. Yani ivazlı intikalde iktisap edilirken bir bedel ödenmiştir. Dolayısıyla "ivaz", bedel niteliğindedir. Bu bağlamda eğer bir hukuki neden dolayısıyla belli bir bedel ödenmesi gerekiyorsa bu takdirde yapılan bu ödeme ivazın varlığını gösterir. İvazlı İntikaller, veraset ve intikal vergisine konu değildir.²⁷

Bahse konu madde ışığında kitlesel fonlama yoluyla mal ve hizmet teslimi karşılığı olmayan örneğin fon sağlayıcılara bir 'teşekkür mektubu' gönderilmesi, katkı verenlerin isimlerinin yayınlanması ya da maddi değeri olmayan sembolik bir ödül karşılığı olarak da fon toplanabilmektedir.

Toplanan bu fonların miktar ve mahiyet itibarıyla kesinleştiği dönemin geliri kabul edilerek, girişimci açısından veraset ve intikal vergisinin konusuna girmesi gerekmektedir. Sadece sembolik değerde olacak şekilde ivazsız surette meydana gelen intikallerde 2019 yılı için 5.760 TL istisnadır.²⁸ İstisnanın yapılan her işlem başına uygulanması gerektiği dikkate alınacak olursa 5.760 TL olan istisna sınırı her bir fon sağlayıcısının destek tutarları açısından ayrı ayrı uygulanıp beyanname verilip verilmeyeceği veya yatırımcılardan istisna miktarının üzerinde fonlama yapanların tespit edilip, sadece o kadarlık kısmının beyannameye dâhil edileceğinin belirlenmesi gerekir.

5.1.3- Serbest Meslek Kazanç İstisnası Kapsamında Kitlesel Fonlama

Ticari bir organizasyon çerçevesinde olan veya ticari bir organizasyon dışında arızı olarak ya-

²⁴ Adana Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 18.04.2012 tarihli 59 sayılı özeldesesi

²⁵ (<https://www.bilgidenetim.com/vergilendirmenin-onemli-unsuru-olan-devamlilik-kriteri-hangi-esaslara-baglanmistir.html>). Erişim tarihi: 23 Mart 2019.

²⁶ 305 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği

²⁷ (<https://kanberkilinc.com.tr/ivazsiz-intikal-ve-ivazli-intikal-nedir.htm>). Erişim tarihi: 25 Mart 2019.

²⁸ 50 seri No.lu Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu Genel Tebliği

pılan fon toplama işlemlerinin yanı sıra bir diğer vergisel boyut da serbest meslek kazanç istisnası kapsamında yapılan fon toplama işlemidir. Girişimcilerin üretecekleri ürünler eser niteliğine sahip olabilmektedir. **Eser**, Telif Hakları Genel Müdürlüğüne ‘sahibinin özelliklerini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan fikir ve sanat ürünleri olarak tanımlanmıştır. Kişinin her türlü fikri emeği ile meydana getirdiği fikir ve sanat ürünleri üzerinde hukuken sağladığı hakka ise **telif hakkı** denilmektedir.

Gelir Vergisi Kanunu 18. Maddesi serbest meslek kazanç istisnası kapsamında girişimci olarak nitelendirilebileceğimiz müellif, mütercim, heykeltıraş, hattat, ressam, bestekâr, bilgisayar programcısı ve mucitlerin ve bunların kanuni mirasçıları da ortaya çıkarmak istedikleri eserleri için kitlesel fonlama yöntemi kullanabilecekleri aşikârdır. Gelir Vergisi Kanunu 18. Maddede ‘Şiir, hikâye, roman, makale, bilimsel araştırma ve incelemeleri, bilgisayar yazılımı, röportaj, karikatür, fotoğraf, film, video bant, radyo ve televizyon senaryo ve oyunu gibi eserlerini gazete, dergi, bilgisayar ve internet ortamı, radyo, televizyon ve videoda yayınlamak veya kitap, CD, disket, resim, heykel ve nota halindeki eserleri ile ihtira beratlarını satmak veya bunlar üzerindeki mevcut haklarını devir ve temlik etmek veya kiralamak suretiyle elde ettikleri hasılat gelir vergisinden müstesnadır. Eserlerin neşir, temsil, icra ve teşhir gibi suretlerle değerlendirilmesi karşılığında alınan bedel ve ücretler istisnaya dâhildir. Yukarıda yazılı kazançların arızî olarak elde edilmesi istisna hükmünün uygulanmasına engel teşkil etmez.’ hükmü yer almaktadır.

Yapılan bu açıklamalara münhasıran Gelir Vergisi Kanununun 18. Maddesinde belirtilen türden faaliyetlerde bulunan ve eserlerini sadece

aynı Kanun’un 94. Maddesinde belirtilen kişi veya kurumlara teslim eden serbest meslek erbabından isteyenlerin, defter tasdik ettirme ve tutma ile belge düzenleme zorunluluklarının hasılat tutarına bağlı olmaksızın kaldırıldığı açıklanmıştır. Buna göre, istisna kapsamındaki eserlerin Gelir Vergisi Kanunu’nun 94. Maddesinde sayılanlar dışındakilere de satılması halinde, işe başlama bildiriminde bulunma, serbest meslek kazanç defteri tutma ve serbest meslek makbuzu düzenleme mecburiyeti bulunmaktadır.²⁹

İstisnadan yararlanmak için başvuru esnasında eserlerin Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğüne kayıt ve tescil edilmesi gerekmektedir. GVK 18. Maddesi kapsamında yukarıda da sayılan veya benzeri nitelikte olan eserlerin 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Hakkında Kanun hükümlerine göre eser niteliğinde olması ve ihtira beratlarının da tescil edilmesi gerekmektedir.

Patent ve telif hakkı alınarak bir ürünün meydana getirilmesi için kitlesel fonlama yöntemi kullanılabilir. Bunun sonucu olarak telif hakkı ve ihtira beratı kapsamındaki eser sahibi girişimcilerin bu ürünleri satması veya ürünler üzerindeki haklarını kiralayarak gelir elde etmesi sonucunda mükellefiyet tesis etme, belge düzenleme ve elde ettiği geliri beyan etme yükümlülüğü bulunmamakta, serbest meslek istisnasından yararlandıkları için KDV beyannamesi de vermemektedirler. Serbest meslek kazanç istisnası işlemlerinin belgelendirilmesi ise Vergi Usul Kanununun genel hükümlerine göre gerçekleştirilir. Bu uygulamaya göre, Gelir Vergisi Kanununun 94. Maddesinde sayılan kişi, kurum ve kuruluşlar, aynı Kanunun 18. Maddesi kapsamına giren kişilere yaptıkları ödemeler ile ilgili olarak gelir vergisi stopaj tutarı dâhil işlem bedeli üzerinden KDV hesaplayıp sorumlu sıfatıyla beyan edip

²⁹ 224 seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği

öderler. Hesaplanan KDV tutarı gelir vergisi stopaj matrahına dâhil edilmez.³⁰

5.2- Fon Toplama Platformlarının Vergisel Durumu

Girişimci ile fon toplama platformlarının arasında gerçekleşen vergisel ilişki komisyon geliri niteliğinde karşımıza çıkmaktadır. Anonim Şirket niteliğinde kurumlar vergisi mükellefi olma zorunluluğu bulunan fon toplama platformları yatırımcılardan toplamış oldukları fonların bir kısmını bu hizmeti vermelerinden dolayı kesintiye tabi tutarak girişimcilere aktarmaktadırlar. Burada dikkat edilmesi gereken fon toplama işletmelerinin tamamen bir aracı olarak girişimci ve yatırımcıyı bir araya getirmesidir. Emlak komisyoncularına benzer şekilde alıcı ve satıcıyı ya da kiracı ve mülk sahiplerini bir araya getirerek komisyon geliri elde etmektedirler. Elde ettikleri komisyon gelirinin de beyan yoluyla vergilerini ödemektedirler. Fon toplama platformları da benzer şekilde yatırımcılardan topladıkları fonları girişimciye aktarırken bir miktar kesinti yapmaktadır. Örneğin toplanan 1.000 TL'nin 900 TL'sini girişimciye verip, kalan 100 TL'yi girişimci ile yatırımcıyı buluşturma faaliyeti olarak gelir kaydederek elde ettikleri kazanç tutarında girişimcilere %18 KDV'li fatura düzenleme yükümlülükleri bulunmaktadır.

5.3- Yatırımcıların Vergisel Durumu

Vergi mükellefi olmayan gerçek kişi yatırımcıların Kitlesel fonlamada ödül ve başış yöntemi-ne göre yatırım yapmaları koşulunda gelir vergisi açısından herhangi bir vergisel yükümlülük altına girmeyeceklerdir. Pay yâda ortaklık temeline dayanan sistemlerde, fon sağlayanlar projelerin hisselerini satın alabileceği gibi kar yâda gelir

paylaşım modeline göre anlaşmalar yaparak gelir sağlama amacı güdebilirler. Projeye parasal katkı yapan yatırımcılar, projeyi üstlenen firmanın ortağı olmakta ve önceden belirlenen sözleşme şartları dâhilinde her yıl ya da firma karlılığına bağlı olarak, belirli bir temettü geliri sağlamaktadırlar. Ülkemizde henüz kitlesel fonlama kapsamında bu işlem neticesinde yatırım yapma olanağı olmamakla birlikte yakın zamanda bu tarz yatırım platformlarının da kurulacağı öngörülmektedir. Vergisel manada bir düzenleme yapılmamış olmasına rağmen elde edilecek gelir mevcut mevzuat kapsamında menkul sermaye ihracı geliri olarak nitelendirilebilir.

Yatırımcıların gelir veya kurumlar vergisi yönünden mükellef olması durumunda yaptıkları fonlama miktarlarını ancak işleri ile ilgi kurabilmeleri durumunda gider olarak hesapladıkları vergi matrahlarından giderleştirebilirler. Aksi takdirde bu bedelleri işletmeleri için kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate almaları gerekmektedir. Giderleştirebilecekleri tutarlar için ise Vergi Usul Kanunda sayılan belgelerden birine sahip olmaları gerekecektir.

SONUÇ

Sistemin iyi işleyebilmesi için önündeki riskler yapılacak düzenlemeler ile kaldırılmalıdır. Hem Sermaye Piyasaları Kurulu mevzuatıyla sistemin işleyişi kontrol altına alınmalı, hem de vergisel mevzuat düzenlemeleri ile kitlesel fonlama sisteminin vergilendirilmesi şeffaf ve anlaşılır bir şekle sokulmalıdır.

Bu noktada sermaye piyasası kurulu ve diğer düzenleyici kuruluşlar, proje sahibi girişimcilerin yaptıkları reklam ve tanıtımların yanıltıcı olma risklerine karşı, sistemi sağlıklı yönetebilmek için aktif rol almalıdırlar. Kitlesel fonlama platformları

³⁰ Katma Değer Vergisi Kanunu Uygulama Genel Tebliği 2.1.2.2. Serbest Meslek Faaliyeti Çerçevesinde Yapılan Teslim ve Hizmetler

Sermaye Piyasaları Kurulu tarafından belirlenen şartlar dahilinde kalmalı fonlama görevini suiistimal etmemelidirler. Yazımızda kitlesel fonlama platformlarının görevinin yatırımcı ile girişimciyi buluşturması olarak ifade etmiştik. Bu şekilde işleyen sistem üzerinden kitlesel fonlama platformlarının finans sektöründeki kuruluşlar gibi girişimciler ile borç ve faiz ilişkisine girmemesi gerekmektedir. Elbette ki gerekli denetimleri ilgili kurum yapacaktır. Sermaye Piyasaları Kurulu tarafından kitle fonlama platformlarının, faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı veya rehin almak suretiyle kredi veya ödünç para verme işlerine aracılık edemeyecekleri ve paya dayalı kitle fonlaması dışında herhangi bir sermaye piyasası aracı karşılığında kitle fonlaması faaliyeti yürütemeyecekleri belirlenmiştir.³¹

Kitlesel fonlama sisteminin sağlıklı işleyebilmesi için vergi mevzuatı açısından da düzenlemelere ihtiyacı vardır. Bu sisteminin aktörleri olan girişimci, fon toplama platformu ve yatırımcıların birbirleri ile ilişkilerini vergilendirme aşamasında ayrı ayrı incelemek gerekir. Bu nedenle vergiyi doğuran olayın vergilendirme açısından önemi büyüktür. Nitekim vergi alacağı vergiyi doğuran olayla birlikte başlar. Türk vergi sisteminde gelir üzerinden alınan vergiler Gelir ve Kurumlar Vergileridir. Bu vergilerde gelirin elde edilmesi vergiyi doğuran olay olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla bu kazançlarda vergi borcunun doğması gelirin tahakkukuna bağlamıştır. Ticari kazançlarda tahakkuk esası, serbest meslek kazançlarında tahsil esası, servet üzerinden alınan veraset ve intikal vergisi açısından ise fiili tasarruf esası kabul edilmiştir. Kitlesel fonlama sisteminde ise her gelir unsuru ve vergiyi doğuran olay her bir aktör için ayrı ayrı düşünülüp vergisel açıdan yapılacak düzenlemelerde konu her boyutu ile ele alınmalıdır.

Kitlesel fonlama sisteminin vergisel konular da da suiistimal edilebileceği göz önüne alınarak denetimlerin sıkı bir şekilde yapılması gerekir. Örneğin, sistem üzerinden kurumlar vergisi mükellefleri transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç elde edebilirler. Sistemi kullanarak bu şekilde işlem yapılması iyi bir denetimle ve caydırıcı nitelikli cezalarla önlenabilir.

Vergilendirme aşamasında kitlesel fonlama sisteminin aktörlerine tanınacak çeşitli teşvik, istisna ve muafiyetlerle belirlenen sektörlere ivme kazandırılabilir. Vergi mükellefi olmayan gerçek kişiler için elde ettikleri kazancın tanımı yapılarak kazanç türü belirlenip bu kazanç türünde belirli istisnalar getirilebilir. Mesela girişimcilerin gelecekte üreteceği bir teknolojik cihazı fiilen üretip satmaya başladığı dönemde belirli bir tutara kadar olan hasılatlarına istisna getirilebilir. Gelir vergisi kanunu 18. Madde kapsamında telif hakkına sahip olduğu ürünü üretip, telif hakkını Gelir Vergisi Kanunu 94. Maddesinde sayılan kurum veya kuruluşlardan birine satan girişimci için %17 gelir vergisi stopajı kaldırılabilir. Ya da girişimcilerin kitlesel fonlama sistemi ile fonlayarak ürettiği ürünleri sadece kitlesel fonlama yatırımcılarına teslim ederken KDV veya Gelir/Kurumlar vergisi istisnası getirilebilir.

Fon sağlayıcı yatırımcıların mükellef olmaları halinde örneğin gelir vergisi kanunu geçici maddede 82 kapsamındaki bireysel katılım yatırımcıları ya da 89. Madde kapsamındaki girişim sermayesi fonu benzeri çeşitli vergi avantajları sağlanıp destekçi olmaları noktasında özendirilebilir.

Girişimcilerin ihtiyaçlarını karşılamak için, gerekli denetim ve düzenlemelerin yapıldığı, vergi yükümlülüklerinin netleştirilerek istisna, muafiyet ve teşviklerin sağlandığı kitlesel fonlama sistemi ile finansman teminine gitmesi, ekonomik kalkınmayı destekleyici yenilikçi ve

³¹ Paya Dayalı Kitle Fonlaması Tebliğ Taslağı, SPK

teknoloji odaklı girişimlerin hayata geçmesinde kolaylık sağlayacaktır. Kitlesel fonlama sistemi ile yatırımcılar birikimlerini değerlendirebilecek, girişimciler ise ihtiyaç duyduğu parasal kaynağa daha kolay ve daha az maliyetle ulaşabileceklerdir. Bu durum ülkemizdeki yatırımları arttırarak ekonomik büyümeye katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Adana Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 18 Nisan 2012 tarihli 59 sayılı özelgesi
- ATA, İ.F. (2018). Yeni Nesil Finansman Yöntemi Olarak Kitle Fonlama: Türkiye Potansiyeli. MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 16, Sayı:2, S.282-283
- ATSAN, N. ve ERDOĞAN, E.O. (2015). Girişimciler İçin Alternatif Bir Finansman Yöntemi: Kitlesel Fonlama (Crowdfunding), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, sayı 1, s .302-304
- BELLEFLAMME, P. ve LAMBERT. (2014). Crowdfunding: Tapping The Right Crowd. Journal of Business Venturing. S. 2
- ÇONKAR, M , CANBAZ. (2018). Kitle Fonlaması Finansman Yöntemi: Türkiye'de Sistemin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler. Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi 5, s.120
- HERDEM, Ş. (2014). 'Turkey: Girişimcilikte Finansmanın Yeni Yüzü: Kitlesel Fonlama(Crowdfunding)'. (<http://www.mondaq.com/turkey/x/345614/Corporate+Commercial+Law/Giriimcilikte+Finansmanin+-Yeni+Yz+Kitlesel+Fonlama+Crowdfunding>). Erişim tarihi: 21 Mart 2019.
- Hesap Uzmanları Derneği.(2016). Beyanname Düzenleme Kılavuzu. Cilt 1. İstanbul. s.12
- İŞLER, S. (2014). Modern Finansmanda Yeni Bir Dönem: Kitle Fonlama-Crowdfunding, TSPB Gösterge Dergisi, Güz Sayısı, s. 52-56
- Katma Değer Vergisi Kanunu Uygulama Genel Tebliği
- Kitle Fonlama Modelleri. (<https://www.fonbulucu.com/sayfa/Kitle-Fonlamasi-Modelleri/3>). Erişim tarihi:10 Mart 2019.
- Paya Dayalı Kitle Fonlaması Tebliğ Taslağı. (<http://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/20190103/0>). Erişim tarihi: 01 Şubat 2019.
- SAKIZLI, E. (2018). Alternatif Bir Finansman Yöntemi: Kitlesel Fonlama. İktisadi Kalkınma Vakfı Değerlendirme Notu, s.10-12.
- Sermaye Piyasası Kanunu
- SPK 2017 Faaliyet Raporu (<http://www.spk.gov.tr/Sayfa/Dosya/1283>). Erişim tarihi: 11 Mart 2019.
- TÜRE, O. "Kitlesel Fonlama (Crowfundig) Sistemi Nasıl Çalışıyor? ". (<https://www.startupnedit.com/crowdfunding-kitle-fonlamasi-sistemi-nasil-calisiyor/>). Erişim tarihi: 10 Mart 2019.
- (https://www.crowdfon.com/ilke_ve_esaslar). Erişim tarihi: 10 Şubat 2019.
- (<https://egirisim.com/kitlesel-fonlama-platformlari/>). Erişim tarihi:11 Mart 2019.
- (<https://www.bilgilidenetim.com/vergilendirmenin-onemli-unsuru-olan-devamlilik-kriteri-hangi-esaslara-baglanmistir.html>). Erişim tarihi: 23 Mart 2019.
- (<https://ideanest.org/hakkimizda#nedit>). Erişim tarihi: 11 Mart 2019.
- (<https://kanberkilinc.com.tr/ivazsiz-intikal-ve-ivazli-intikal-nedir.htm>). Erişim tarihi: 25 Mart 2019.
- 50 seri No.lu Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu Genel Tebliği
- 224 seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği
- 305 seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği